

Prospective
research

Een rechtvaardige transitie in Brussel: welke toekomst is mogelijk?

Kernboodschappen

1

Een rechtvaardige transitie houdt in dat op een geïntegreerde manier wordt gereageerd op sociale ongelijkheden en ecologische aantasting om het welzijn van de mens te waarborgen, maar ook dat van andere levensvormen – fauna, flora en ecosystemen – waarvan het voortbestaan en de bloei een duurzame voorwaarde zijn voor onze samenlevingen en ons gemeenschappelijk streven naar een goed en vervuld leven.

2

Een systemische analyse van de sociaal-ecologische ongelijkheden op het gebied van groene infrastructuur, huisvesting en mobiliteit in Brussel brengt de vele vormen en gemeenschappelijke structurele oorzaken ervan aan het licht en toont aan dat er ingrijpende veranderingen nodig zijn om deze ongelijkheden te verminderen met het oog op een rechtvaardige transitie.

3

Vier toekomstscenario's, die samen met Brusselse deskundigen zijn opgesteld, laten zien hoe de politieke en collectieve keuzes die vandaag worden gemaakt, de sociaal-ecologische ongelijkheden in de toekomst kunnen versterken, verminderen of herconfigureren, en brengen de mogelijkheden en valkuilen van de verschillende politieke reacties op de vereisten van een rechtvaardige transitie aan het licht.

Inleiding

De klimaatcrisis wordt gekenmerkt door een grote onrechtvaardigheid: degenen die het meest te lijden hebben onder de gevolgen ervan – inwoners van het Globale Zuiden, kansarme bevolkingsgroepen, toekomstige generaties en ecosystemen – zijn niet degenen die er het meest verantwoordelijk voor zijn. In Brussel stoten de rijkste huishoudens meer broeikasgassen uit, terwijl de armste huishoudens veel kwetsbaarder zijn voor hittegolven en overstromingen als gevolg van de klimaatverandering, wat de bestaande sociaal-ecologische ongelijkheden nog versterkt. Deze asymmetrie tussen verantwoordelijkheden en kwetsbaarheden kan worden opgevat als een “klimaatschuld”, een schuld waarvan de erkenning en aflossing de kern vormen van de **rechtvaardige transitie**.

Ondanks het toenemende belang van de rechtvaardige transitie in het stedelijk beleid, blijft prospectief onderzoek over dit onderwerp schaars. Deze leemte is vooral duidelijk in Brussel, waar het bestaande onderzoek zich voornamelijk richt op de analyse van de huidige sociaal-ecologische ongelijkheden, zonder aandacht te besteden aan de toekomstige ontwikkelingen ervan. De klimaatverandering, het verlies aan biodiversiteit en de sociaaleconomische veranderingen die gepaard gaan met de ecologische en digitale “dubbele transitie” zullen echter gevolgen hebben voor deze ongelijkheden, waarvan de aard en de omvang nog onzeker zijn. Het is dus noodzakelijk om op deze dynamiek te anticiperen om een rechtvaardig overgangsbeleid te ontwikkelen dat zowel sociale als ecologische ongelijkheden vermindert en voorkomt.

De belangrijkste onderzoeksvraag van het COGITO-project is: ***Hoe zouden de sociaal-ecologische ongelijkheden in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tegen 2050 kunnen evolueren?*** Om deze vraag te beantwoorden, hebben we de toestand

van de sociaal-ecologische ongelijkheden onderzocht in verschillende scenario's die betrekking hebben op drie strategische domeinen: groene infrastructuur, huisvesting en mobiliteit. Deze scenario's werden uitgewerkt en geanalyseerd aan de hand van een methodologie die geïnspireerd is op de aanpak van de Franse School voor Toekomstverkenning. Deze aanpak heeft tot doel de mogelijke toekomsten van een systeem – in dit geval dat van de sociaal-ecologische ongelijkheden in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest – te onderzoeken door de interacties tussen de variabelen waaruit het bestaat, te bestuderen. De toekomstverkenning verliep in drie grote fasen:

1. Op basis van documentair onderzoek, verkennende interviews, participatieve workshops en een ruimtelijke analyse hebben we het systeem van sociaal-ecologische ongelijkheden in Brussel geanalyseerd.
2. Op basis van een enquête, participatieve workshops, raadplegingen van deskundigen en documentair onderzoek hebben we vier scenario's uitgewerkt voor de evolutie van dit systeem in 2050.
3. Op basis van de onderzoeksresultaten hebben we beleidsaanbevelingen geformuleerd om een rechtvaardige transitie in Brussel tot stand te brengen.

Inleiding

Participatie staat centraal in deze aanpak. Een diverse groep Brusselse deskundigen uit de overheid, het maatschappelijk middenveld en de academische wereld was gedurende het hele prospectieve traject bij het project betrokken. Deze groep, die uiteenlopende expertise op het gebied van sociaal-ecologische ongelijkheden in groene infrastructuur, huisvesting en mobiliteit in Brussel bundelde, heeft de kennisbasis verbreed en de analyse verankerd in de Brusselse realiteit door middel van acht participatieve workshops. Deze workshops waren gebaseerd op creatieve en interactieve methoden die waren ontworpen om de verbeelding en het kritisch denken te stimuleren.

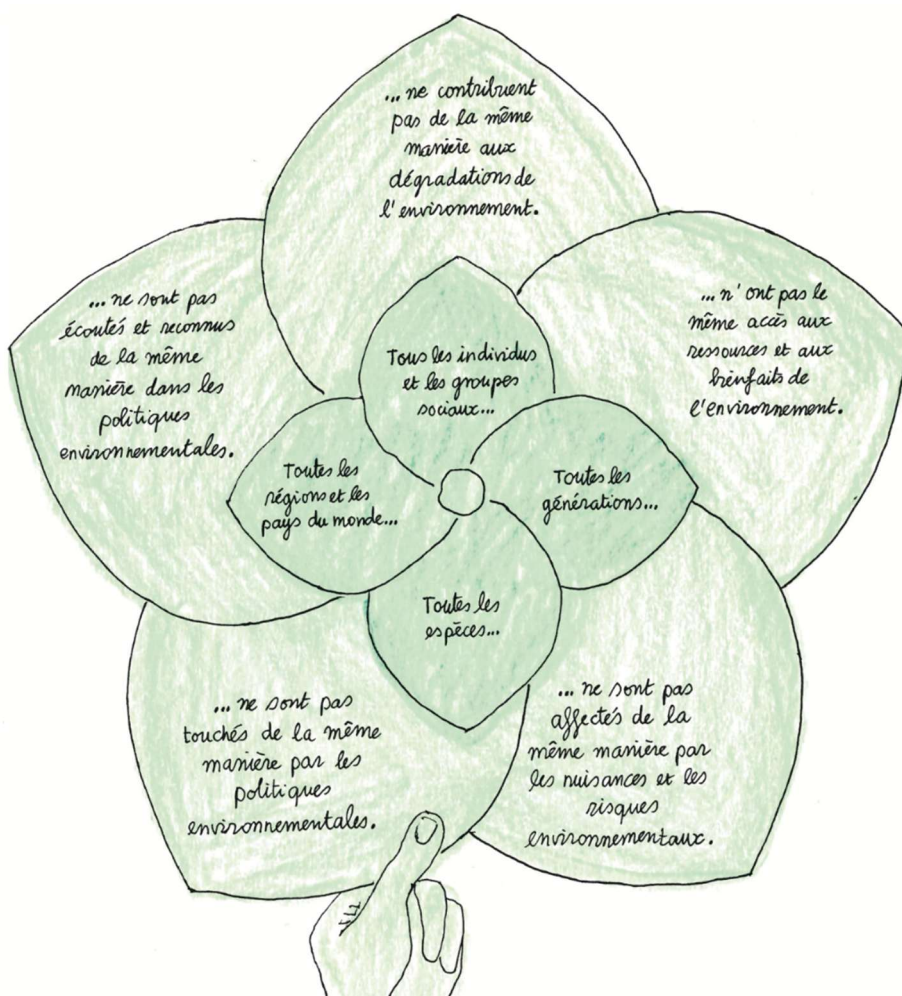
Wetenschappelijke resultaten, toekomstscenario's

We hebben een origineel conceptueel en analytisch kader voor een rechtvaardige transitie ontwikkeld. Deze wordt gedefinieerd als een proces van systemische transformatie dat tot doel heeft sociale ongelijkheden en ecologische aantasting op een geïntegreerde manier aan te pakken om het welzijn van de mens, maar ook van andere levensvormen – fauna, flora en ecosystemen – te

waarborgen, waarvan het voortbestaan en de bloei een duurzame voorwaarde zijn voor onze samenlevingen en ons gemeenschappelijk streven naar een goed en bevredigend leven. Dit concept van een rechtvaardige transitie, dat verder gaat dan de compenserende benadering, wordt geoperationaliseerd aan de hand van het kader van sociaal-ecologische ongelijkheden (zie figuur 1). Dit

kader biedt een kompas om de vele vormen van sociaal-ecologische ongelijkheden die een gebied kenmerken te begrijpen en om een rechtvaardig transitiebeleid te identificeren dat hierop een antwoord kan bieden.

Op basis van dit kader hebben we een systemische analyse van sociaal-ecologische ongelijkheden op het gebied van groene infrastructuur, huisvesting en mobiliteit in Brussel ontwikkeld. Deze analyse benadrukt de complexiteit en multidimensionaliteit van de ongelijkheden die vandaag de dag het Brusselse grondgebied vormgeven, evenals hun vele gemeenschappelijke systemische oorzaken (zie figuur 2). Ze toont ook aan dat ongelijkheden op het gebied van huisvesting – die verband houden met de crisis op het gebied van betaalbare en kwalitatief hoogwaardige huisvesting – een bepalende factor zijn voor ongelijkheden op het gebied van groene infrastructuur en

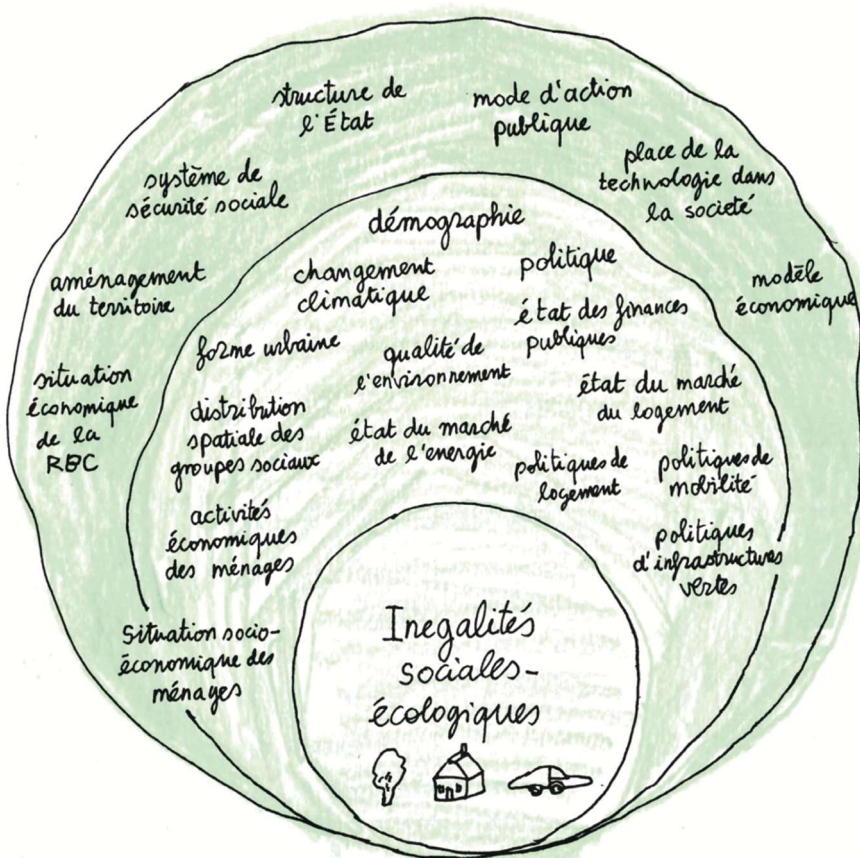
Figuur 1. Een kompas om de vele vormen van sociaal-ecologische ongelijkheid in kaart te brengen (aangepast van Fransolet en Laurent, 2024)

Wetenschappelijke resultaten, toekomstscenario's

mobiliteit. Deze analyse benadrukt dus de noodzaak van ingrijpende structurele veranderingen om sociaal-ecologische ongelijkheden te verminderen met het oog op een rechtvaardige transitie, en maakt het mogelijk concrete hefboomen voor actie te identificeren.

Op basis van deze systeemanalyse hebben we **vier scenario's geschetst voor de ontwikkeling van de sociaal-ecologische ongelijkheden in Brussel tegen 2050**. Deze contrasterende scenario's gaan uit van dezelfde klimaathypothese: een traject van +3,2 °C opwarming tegen het einde van de eeuw, wat overeenkomt met een trend scenario. Ze onderscheiden zich door de aard van de antwoorden die worden gegeven op de dubbele crisis van sociale ongelijkheid en ecologische

achteruitgang. Het scenario *Hub voor duurzame groei* is gebaseerd op een techno-optimistische benadering van “groene” groei, *Sociaal-ecologisch pact* en *Bastion van veerkracht* passen in twee stromingen van de postgroei, respectievelijk de welzijnseconomie en de degrowth, terwijl *Groene vesting* gebaseerd is op een etno-nationalistische benadering. Deze reacties, die terug te vinden zijn in de hedendaagse publieke en politieke debatten, vormen evenzoveel “kiemen van verandering” die de toekomst van Brussel kunnen bepalen

Figuur 2. Het systeem van sociaal-ecologische ongelijkheden in Brussel. NB: De centrale zone (in lichtgroen) komt overeen met de kern van het systeem – de sociaal-ecologische ongelijkheden –, de tweede laag (in middengroen) omvat de variabelen die deze ongelijkheden rechtstreeks beïnvloeden en de derde laag (in donkergroen) omvat de variabelen die ze onrechtstreeks beïnvloeden.

Wetenschappelijke resultaten, toekomstscenario's

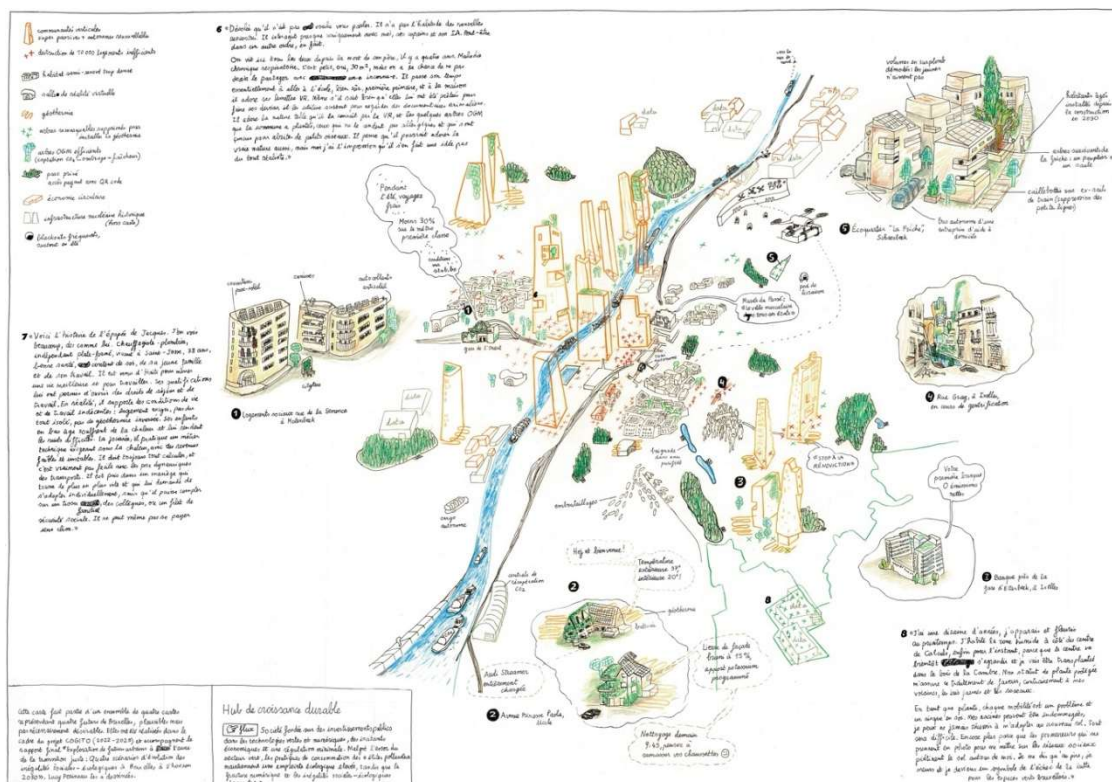

Scenario 1: Hub voor duurzame groei

Geconfronteerd met de sociaal-economische uitdagingen als gevolg van de protectionistische maatregelen van de Verenigde Staten, de crisissen op het gebied van de energievoorziening en kritieke grondstoffen, en de gevolgen van de klimaatverandering, keurt de Europese Commissie het *Pact voor duurzame groei* goed om het Europese concurrentievermogen te herstellen. Net als veel andere regio's stemt Brussel zijn beleid af op de richtsnoeren van deze hervormde versie van het *Groene Pact* van 2019, dat tot doel heeft economische groei te garanderen die losstaat van milieuschade en sociale rechtvaardigheid bevordert. De regio investeert massaal in groene en

digitale technologieën, neemt economische stimuleringsmaatregelen om de toegang tot deze technologieën te bevorderen en voert een minimale regelgeving in die bevorderlijk is voor de economische ontwikkeling en het scheppen van banen in de sectoren van de “dubbele transitie”. De invoering van groene technologieën maakt een vermindering van de directe uitstoot van de regio mogelijk, terwijl tegelijkertijd een comfortniveau wordt geboden dat gelijk is aan dat van het begin van de eeuw. Dit comfort blijft echter voorbehouden aan de meest bevoorrechten: de digitale kloof wordt groter en de sociaal-ecologische ongelijkheden nemen toe.

De consumptiepatronen van de “vervuilende elites” zorgen voor een hoge ecologische voetafdruk, ten koste van het welzijn van de meest kwetsbare mensen en niet-menselijke levensvormen in Brussel en daarbuiten.

Figuur 3. Kaart met het scenario voor duurzame groei

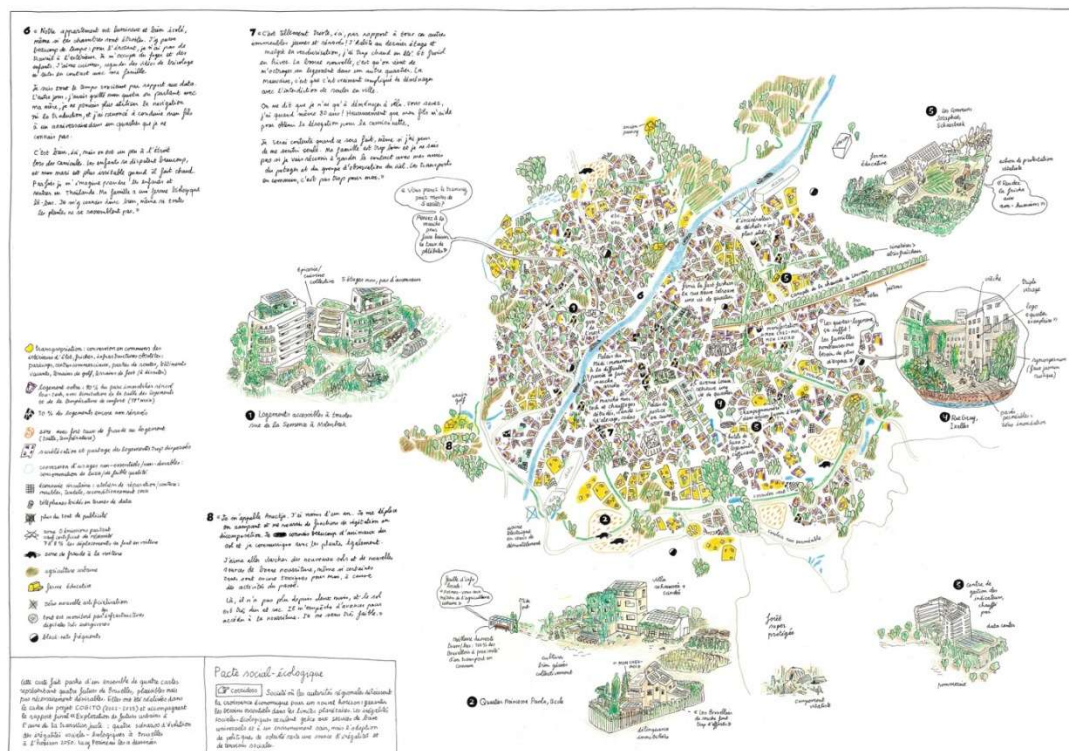
Wetenschappelijke resultaten, toekomstscenario's

Scenario 2: Sociaal-ecologisch pact

Intense sociale spanningen, die verband houden met de toenemende ongelijkheid en de versnelde ecologische achteruitgang, zetten de Europese Commissie ertoe aan het *Sociaal-ecologisch pact* goed te keuren. Deze herziening van het *Groene Pact* van 2019 laat de eisen van economische groei varen ten gunste van een nieuw perspectief: het waarborgen van de basisbehoeften van iedereen, met respect voor de grenzen van de planeet. In het kader van deze dynamiek zet Brussel zich in voor de opbouw van een welzijnseconomie en neemt het de *Brussels Donut* aan als belangrijkste kompas voor overheidsoptreden. Het Gewest voert universele basisvoorzieningen, een

werkegelegenhedsgarantie, een verkorting van de arbeidstijd en belastingen en regelgeving in om overconsumptie tegen te gaan en ecologisch onhoudbare activiteiten te *exnoveren*. De sociaal-ecologische ongelijkheden nemen aanzienlijk af: de inwoners beschikken over een gezondere omgeving en een betere toegang tot essentiële openbare diensten. In dichtbevolkte wijken blijft de toegang van niet-menselijke levensvormen tot hun leefomgeving en van mensen tot groene infrastructuur echter moeilijk. Bovendien, hoewel soberheidsmaatregelen (bijv. beperking van het autogebruik, van de grootte van woningen) door regulering van de praktijken van de “vervuilende elites” de ongelijkheden op het gebied van uitstoot verminderen, ontstaan er ongelijkheden in verband met de toe-eigening van deze nieuwe normen.

Figuur 4. Kaart met het scenario Sociaal-ecologisch pact

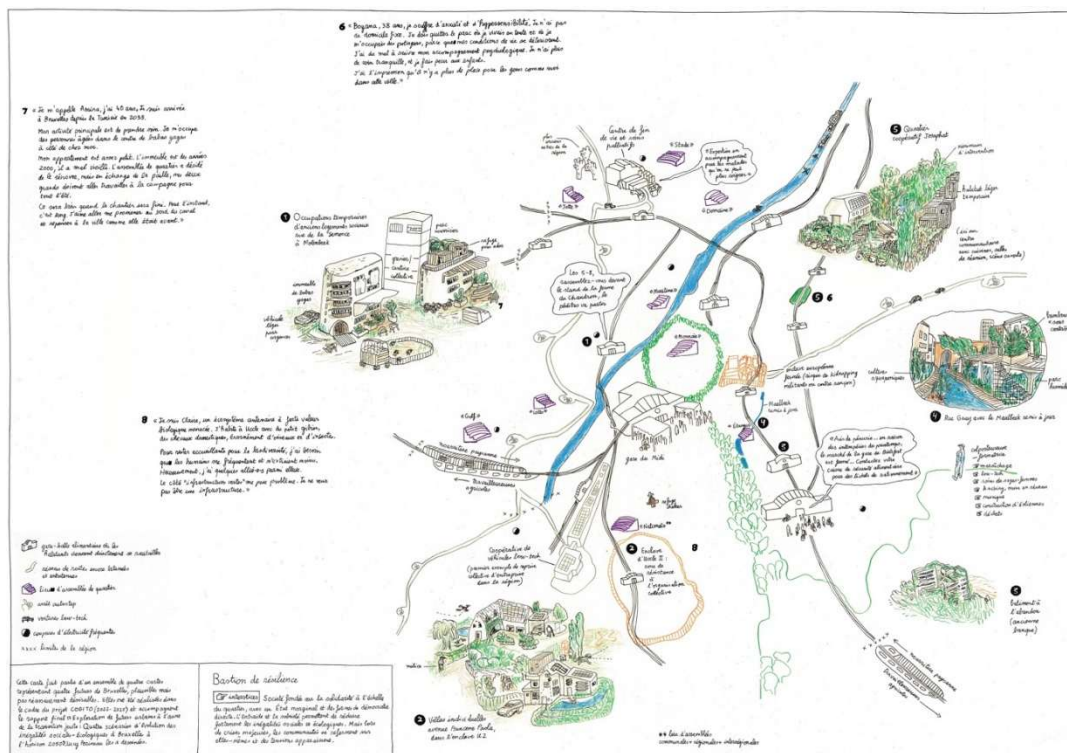
Wetenschappelijke resultaten, toekomstscenario's

Scenario 3: Bolwerk van veerkracht

Om het hoofd te bieden aan de klimaat-, sociale en migratiecrisissen, de ineenstorting van de openbare diensten en de passiviteit van de staat, hebben de inwoners van Brussel zich gereorganiseerd. Een netwerk van zelfbestuurde wijkvergaderingen zorgt voortaan voor huisvesting, voedsel en gezondheidszorg. Deze tegenmacht breidt zich uit en verenigt zich, totdat het gemeentelijk en regionaal bestuur volledig is getransformeerd. De economie is gedelocaliseerd, de levensstijl is soberder en meer op delen gericht, en de regio maakt deel uit van een wereldwijde alliantie van gemeenten die een sociale en ecologische transitie “door en voor de inwoners”

bevordert. Deze ingrijpende transformatie van de samenleving vermindert de bestaande ongelijkheden door het delen en samenbrengen van middelen te bevorderen. Toch sluiten de nieuwe vormen van bestuur en collectief leven bepaalde mensen uit en isoleren ze hen. Het belang van nabijheid en inclusie in solidariteitsnetwerken komt anderen juist ten goede. Tijdens grote politieke en ecologische crisissen strijden gemeenschappen om natuurlijke hulpbronnen, wat kan leiden tot vormen van ecologisch isolationisme.

Figuur 5. Kaart met het scenario 'Bastion van veerkracht'

Beleidsaanbevelingen

Uitdagingen en acties om een rechtvaardige transitie in Brussel tot stand te brengen

De scenario's laten zien hoe de politieke en collectieve keuzes die vandaag worden gemaakt, de sociaal-ecologische ongelijkheden in Brussel in de toekomst kunnen versterken, verminderen of herconfigureren. Ze brengen zo de **mogelijkheden en valkuilen aan het licht van de verschillende beleidsmaatregelen die worden overwogen om het hoofd te bieden aan de dubbele crisis van sociale ongelijkheid en ecologische achteruitgang**. De scenario's belichten met name het risico van autoritaire uitwassen, maar ook de impasse van de dominante politieke benadering van “groene” groei om een rechtvaardige transitie te waarborgen, zoals gedefinieerd in het onderzoek. Het postgroeiparadigma biedt daarentegen een vruchtbaar kader voor het tot stand brengen van een rechtvaardige transitie, maar daarvoor moeten de benaderingen van de welvaartseconomie (hervorming van de bestaande instellingen) en degrowth (ontwikkeling van alternatieven buiten de gevestigde machtsstructuren om), die vandaag de dag nog steeds gescheiden zijn, worden gecombineerd. De scenario's benadrukken dus de noodzaak – die uitgebreid wordt gedocumenteerd in de literatuur – om verder te gaan dan de technologische benadering van “groene” groei, en het belang om verschillende stromingen van postgroei met elkaar te verbinden om een rechtvaardige transitie tot stand te brengen.

Naast de specifieke uitdagingen van elk scenario, maakt de analyse het mogelijk om **vijf uitdagingen te identificeren die deze vier mogelijke toekomsten gemeen hebben en waarmee rekening moet worden gehouden bij het ontwerpen van een rechtvaardig overgangsbeleid**:

I) het welzijn van niet-menselijke levensvormen,

II) de bevrediging van fundamentele behoeften,

III) geestelijke en lichamelijke gezondheid,

IV) de toe-eigening van kennis, vaardigheden en normen,

V) de erkenning van kwetsbaarheden.

Met deze bijdragen biedt dit onderzoek richtlijnen voor de Brusselse actoren bij het uitwerken van beleid dat sociale en ecologische ongelijkheden structureel kan verminderen en voorkomen. Het geeft hen zo bakens om Brussel nu al op weg te helpen naar een rechtvaardige transitie. Daarom nodigen we hen uit om de resultaten van het onderzoek toe te passen aan de hand van **drie aanbevelingen**:

1. Het kader voor sociaal-ecologische ongelijkheden institutionaliseren om de karakterisering van deze ongelijkheden en de uitwerking van een rechtvaardig overgangsbeleid in Brussel te ondersteunen. Dit kader moet als basis dienen voor het opstellen van een scorebord met indicatoren voor sociaal-ecologische ongelijkheden en voor het uitvoeren van *ex-ante*- en *ex-post*-evaluaties van het regionale overheidsbeleid (bv. Sociaal Klimaatplan, PACE, RENOLUTION) en gemeentelijk overheidsbeleid.

2. Scenario's voor de ontwikkeling van sociaal-ecologische ongelijkheden ter discussie stellen om samen een gedeelde, ambitieuze en mobiliserende visie te ontwikkelen voor een sociaal rechtvaardige en ecologisch duurzame toekomst voor Brussel, evenals de trajecten om deze te realiseren. Bij dit debat moeten alle betrokken actoren (beleidsmakers, overheden, statistische instituten, het maatschappelijk middenveld, burgers en onderzoekers) worden betrokken en moet bijzondere aandacht worden besteed aan de behoeften en kennis van de meest kwetsbare groepen, die als referentiepunt zullen dienen voor

Beleidsaanbevelingen

het tot stand brengen van een rechtvaardige transitie.

3. Een Observatorium voor rechtvaardige transities in Brussel oprichten, naar het voorbeeld van het observatorium dat op Europees niveau is opgericht. Dit observatorium zou met name tot taak hebben I) op basis van het kader van sociaal-ecologische ongelijkheden een prospectieve monitoring uit te voeren om de kennisbasis over deze ongelijkheden voortdurend te verrijken; II) bij te dragen tot de ontwikkeling van nieuwe indicatoren en het verzamelen van relevante gegevens; III) raadplegings- en overlegprocessen te coördineren om sociaal-ecologische ongelijkheden in kaart te brengen en een rechtvaardig overgangsbeleid uit te stippelen.

Lijst van publicaties

De volledige versie van elk scenario, de kaarten in hoge resolutie en alle publicaties die in het kader van het COGITO-project zijn geproduceerd, kunnen worden geraadpleegd via het tabblad “Bronnen” op onze website: <https://www.cogito.brussels>

Kaarten en toekomstscenario's

Fransolet, A., & Bauler, T. (2025). Hub de croissance durable. COGITO Scénario 1.

Fransolet, A. (2025). Pacte social-écologique. COGITO Scénario 2.

Lambert, D. (2025). Bastion de résilience. COGITO Scénario 3.

Lambert, D. (2025). Forteresse verte. COGITO Scénario 4.

Eindrapport en beleidsnota's

Fransolet, A., Phillips, A., & Lambert, D. (2024). Evaluating social-ecological inequalities for a just transition in Brussels-Capital Region. COGITO Policy Brief 1.

Fransolet, A., Lambert, D., Da Schio, N., & Bauler, T. (2025). Exploration de futurs urbains à l'aune de la transition juste : Quatre scénarios d'évolution des inégalités sociales-écologiques à Bruxelles à l'horizon 2050. COGITO Policy Brief 2.

Fransolet, A., Bauler, T., Lambert, D., & Da Schio, N. (2025). Construire une transition juste post-croissante à Bruxelles : Recommandations du projet COGITO. COGITO Policy Brief 3.

Fransolet, A., Lambert, D., Bauler, T., Da Schio, N., & Perineau L. (2025). Construire une transition juste à Bruxelles : Quatre scénarios d'évolution des

inégalités sociales-écologiques à Bruxelles à l'horizon 2050. Rapport final du projet COGITO.

Onderzoeksrapporten

Fransolet, A., Phillips, A., Vastenaekels, J., Bauler, T., Baró, F., & Da Schio, N. (2023). Reconciling the just and sustainable city in the era of just transition: A review of urban visions. COGITO Report 1.

Fransolet, A., Huhnt, J., Désaubry, A., Vastenaekels, J., Phillips, A., & Lambert, D. (2024). Exploring visions of a just and sustainable city: A Q-survey of Brussels' stakeholders. COGITO Report 2.

Fransolet, A., Phillips, A., Lambert, D., Vastenaekels, J., & Tung, T. A. (2024). Prospective diagnosis: Social-ecological inequalities in green infrastructures, housing, and mobility in the Brussels-Capital Region. COGITO Report 3.

Phillips, A., Fransolet, A., & Lambert, D. (2024). Mapping social-ecological injustice in the Brussels-Capital Region. COGITO Report 3b.

Fransolet, A., Lambert, D., Bauler, T., Da Schio, N. & Perineau L. (2025). Exploration de futurs urbains à l'aune de la transition juste : Partie 1 – Scénarios d'évolution des infrastructures vertes, du logement et de la mobilité à Bruxelles à l'horizon 2050. COGITO Rapport 4.

Fransolet, A., Lambert, D., Bauler, T., Da Schio, N., & Perineau L. (2025). Exploration de futurs urbains à l'aune de la transition juste : Partie 2 – Scénarios d'évolution des inégalités sociales-écologiques à Bruxelles à l'horizon 2050. COGITO Rapport 5.

Fransolet, A., Bauler, T., Lambert, D., & Da Schio, N. (2025). Construire une transition juste à Bruxelles : Recommandations du projet COGITO. COGITO Rapport 6.

Lijst van publicaties

Wetenschappelijke artikelen

Fransolet, A., Phillips, A., Vastenaekels, J., Lambert, D., Da Schio, N., Baró, F., & Bauler, T. (2025). Reconciling the just and sustainable city in the era of just transitions: A review of urban visions. Manuscrit soumis pour publication, Cities.

Da Schio, N., Lambert, D., Fransolet, A., & Bauler, T. (2025). Principles of just transition in the environmental plans of the Brussels Capital Region. Manuscrit soumis pour publication, Brussels Studies.

Het onderzoeksteam

Aurore Fransolet (coördinatrice; Aurore.Fransolet@ulb.be), titularis van de leerstoel *Transitions Justes* aan de ULB, postdoctoraal onderzoeker aan Sciences Po Paris en gastdocent aan de VUB, doet onderzoek in de ecologische economie naar het beheer van rechtvaardige transitie.

De rest van het team bestond uit

- Tom Bauler (medebegeleider),
- Francesc Baró (medebegeleider),
- Deborah Lambert,
- Nicola da Schio,
- Amy Phillips en
- Julien Vastenaekels.

DISCLAIMER

Dit onderzoek werd uitgevoerd met de steun van Innoviris. Alle meningen, overtuigingen en aanbevelingen in deze beleidsnota behoren volledig toe aan de auteur. Innoviris kan er niet aansprakelijk voor worden gesteld.

DOEL VAN HET PROSPECTIVE RESEARCH PROGRAMMA

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest staat voor een reeks grote maatschappelijke uitdagingen: gezondheids- en ecologische crisissen stellen onze productie- en consumptiepatronen radicaal op de proef; klimaatverandering tast ons vermogen aan om in complexe stedelijke ruimten te leven; sociale en economische ongelijkheden ondermijnen de fundamenteën van ons samenleven. Daarboven komen zware uitdagingen voor woongelegenheid, ruimtelijke ontwikkeling en behoud van ruimte en verplaatsingen in de stad. Al deze factoren staan in scherp contrast met de praktijk en de visie van wat een territorium als het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zou moeten zijn.

Deze uitdagingen kunnen worden gezien als kruispunten: ze kunnen niet worden samengevat in één component, maar worden complex gearticuleerd door meerdere oorzaken, domeinen, effecten en actoren met uiteenlopende waarden, belangen en standpunten. Er is geen goede of foute oplossing, alleen betere of slechtere oplossingen, afhankelijk van het perspectief¹. De toekomst is onzeker, de ontwikkelingen in de toekomst zijn onvoorspelbaar en de gevolgen op lange termijn aanzienlijk. Deze factoren bemoeilijken het besturen van onze samenlevingen die geconfronteerd worden met de uitdagingen van duurzame en inclusieve ontwikkeling. Prognosemodellen gebaseerd op de projectie van gegevens uit het verleden en die gevraagd worden om de toekomst te voorspellen, werken niet in perioden van relatieve instabiliteit zoals we die nu meemaken. Voorbij projecties op de korte termijn, zijn deze modellen nog minder toegepast op de langere termijn. Onze systemen zullen ver van hun huidige staat evolueren, zonder dat het mogelijk is om alle effecten te voorspellen².

La prospective ontstond in Frankrijk in de nasleep van de Tweede Wereldoorlog en werd geformaliseerd als antwoord op politieke en sociale vragen die vandaag de dag nog steeds relevant zijn: "een permanent gevoel van de versnelling van de tijd; de erkenning van een totale en angstwekkende onzekerheid; de toenemende complexiteit van menselijke problemen onder de gevolgen van meervoudige onderlinge afhankelijkheden als gevolg van de globalisering; het bijna oneindige potentieel van technologie, vergezeld van steeds indrukwekkendere beloften, maar vaker wel dan niet losgekoppeld van ethische overwegingen; een sterke vraag om na te denken over het doel van menselijk handelen"³.

Daarom hebben veel landen zich de afgelopen jaren uitgerust met gedegen toekomstanalyses om te kunnen handelen in een onzekere wereld. Het Prospective Research for Brussels-programma maakt deel uit van deze ontwikkelingen en is een baanbrekend financieringsprogramma in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het ondersteunt toekomstgericht wetenschappelijk onderzoek naar grote maatschappelijke uitdagingen, geanalyseerd op een systemische, collaboratieve en multidisciplinaire manier. Gesteund door wetenschappelijk onderzoek creëert la prospective een reeks aanbevelingen gebaseerd op mogelijke toekomsten, met behulp van een reeks precieze hypothesen en de gedeelde ervaringen die ze allemaal met

¹ Cf. thèse de doctorat **d'Aurore Fransolet** (2019), Knowing and Governing Super-Wicked Problems: A Social Analysis of Low-Carbon Scenarios. Cf : <https://2100.org/wp-content/uploads/Synthese-these-Aurore-Fransolet.pdf>.

² **Jean-Pierre Laurent et Monnet Éric**, « Manières de dire l'avenir sans nier l'incertitude : de l'économie aux sciences du climat. Entretien avec Michel Armatte », Tracés. Revue de Sciences humaines [En ligne], 24 | 2013. URL: <http://journals.openedition.org/traces/5671>.

³ **Durance Philippe** (sous la dir.), La prospective stratégique en action, 2014, Odile Jacob.

elkaar verbinden. Het doel van deze aanbevelingen is om het heden in vraag te stellen en regionale actoren helpen hun weg te vinden in het doolhof van onzekerheden en controverses, zich voor te bereiden op de geanticipeerde veranderingen in de samenleving en gewenste ontwikkelingen te bewerkstelligen, zodat ze afstand kunnen nemen van de meer kortetermijns-logica om crises met bijzonder kostbare ecologische, sociale en economische gevolgen te beheersen. La prospective nodigt ons dus uit om "ons individueel en collectief de toekomst opnieuw toe te eigenen, samen de architecten te worden van een gekozen toekomst, in tegenstelling tot de slachtoffers van een opgelegde toekomst".

Prospective
research

Funding research & Innovation Promoting science